

1.432.327 m² és el relat de dos actes fallits. En primer lloc, el de milers de persones immigrades que, en el seu intent d'entrar o viure a Europa, són detingudes i sotmeses als Centres d'Internament d'Estrangers, els CIEs, fins la seva probable deportació. Els "estrangers" no han d'haver comès cap delictes, sinó que per accedir-hi és una causa suficient el fet de no tenir el permís de residència en regla. Per aquesta raó, els centres d'internament tampoc no es poden definir com a presons, si bé possiblement es tracti de quelcom pitjor: mitjans de comunicació i organitzacions humanitàries de tot el món han denunciat que aquests centres es regulen segons una legislació que està al marge dels Estats on es localitzen, s'hi actua amb total opacitat i s'hi vulnereu sistemàticament els drets fonamentals de l'individu.

1.432.327 m² fa referència, concretament, a una estimació de la superfície total que aquest buit legal —l'"estat d'excepció" que suposen els centres d'internament— ocupa a la Unió Europea. Amb el projecte, Raquel Frieria es proposa recorre'l pel seu interior, si bé és just en aquest punt on es produeix la segona frustració que es considera amb el relat: el seu intent d'immiscir-se en un d'aquests centres i visualitzar les condicions en què s'hi viu és categòricament irrealitzable. Inversament al cas dels immigrants, la seva ciutadania europea n'invalida permanentment qualsevol intent.

A partir d'aquí, 1.432.327 m² es resol com una pantomima, com una representació on, a la denúncia que es fa dels centres d'internament, s'hi suma una poètica que pren la qüestió de l'accessibilitat com a eix central. L'artista europea que no ha pogut realitzar la seva acció es troba al bell mig de la pantalla, enquadrada segons un clixé estàndard de documental audiovisual, per descriure els espais que precisament no ha aconseguit viure. Recita de memòria i fins el més nimi detall les descripcions de les estances que li han facilitat persones que han pogut sortir dels centres sense ser deportats i que ella mateixa ha pogut localitzar i entrevistar amb la col·laboració de diferents organitzacions socials i humanitàries.

Però tot i el recitat d'aquests relats que fa Raquel Frieria, una quantitat important d'elements lingüístics, la seva pronúncia, l'expressió insulsa, la revelen ràpidament com un testimoni falsari. Definitivament, ella no ha viscut allò que explica, si bé més que distanciar-se'n, amb el seu cos procedeix a generar el que podríem entendre com un eclipsi: l'artista es presenta com una interferència entre el testimoniatge de la persona que ha estat sotmesa al centre d'internament i el públic a qui es vol comunicar l'experiència.

Però, què es pretén amb aquesta repetició del testimoniatge en boca de l'artista? Possiblement Raquel Frieria busqui situar-se a l'ull de l'huracà i incidir en la desconfiança amb què avui en dia rebem el treball documental amb testimonis. En aquest sentit, sembla que l'artista porti a un pla de literalitat la crítica que teòriques com Elisabeth Cowie o Hito Steyerl han apuntat sobre l'acte de "donar veu a l'altre", quan detecten, com a tendència general en la realització documental, que aquesta acció va acompanyada de situar a l'altre sistemàticament com una víctima i com una persona incapaç d'interpretar i representar per sí mateixa les seves pròpies paraules. Inexorablement el testimoni compareix com el contrari del què es pretendria, un "sense veu" que, de manera paradoxal, permetria a l'autor eixamplar la pròpia veu, al mateix temps que facilitaria a l'espectador bolcar-hi la seva compassió.

L'exercici de ventrilòquia de Raquel Frieria sembla anar encaminat justament cap aquesta direcció, tot i que el presumible acte de "donar veu" a la persona immigrada es presenta en aquest cas com una apropiació encara més radical, on el testimoni és qui, literalment, li proporciona la veu a l'artista. Al mateix temps, però, la situació que s'origina a partir d'això és de considerable ambigüitat pel que fa a les relacions de poder, ja que la reproducció que fa l'artista de les paraules del testimoni al peu de la lletra també invaliden la possibilitat que ella articuli, finalment, una "veu pròpia", d'autor, i acompleixi definitivament una submissió de la paraula del testimoni per mitjà de la seva pròpia interpretació i judici.

1.432.327 m² es genera, per tant, segons una política de representació genuïna i que està en correspondència amb la política de segregació social i aïllament que es troba a la seva base. L'acció d'indagar les entranyes dels centres d'internament posa en evidència els mateixos impediments per accedir-hi, al mateix temps que aquesta limitació es transfereix a l'acte de representació, on es posa igualment el documental sota sospita en tant que experiència "d'accés" a l'alteritat. Així doncs, realitat sociopolítica i acció documental es resolen com a actes fallits de manera equivalent, inconclusos i, en aquest cas, mediatitzats per unes línies divisòries, unes fronteres que, si bé en l'experiència quotidiana són pràcticament imperceptibles, amb *1.432.327 m²* es proven de posar de manifest, tant pel que fa als malaurats Centres d'Internament per Estrangers com també en relació amb el mateix treball cultural que requereix la producció de l'audiovisual.

Oriol Fontdevila